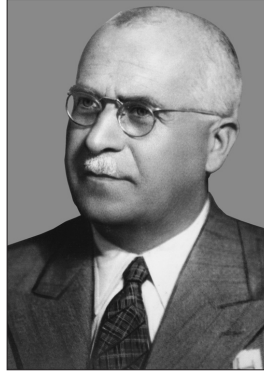

Cemiyeti (Türk Eğitim Derneği) kuruluşunda, Türk Ocağı başta olmak üzere Çocuk Esirgeme Kurumu ve daha birçok hayır kuruluşunun idare heyetlerinde yer aldı. İşgal yıllarında kurtuluş mücadelesini destekleyen cemiyetlerde çalıştı. *Vakit*'te Millî Mücadele'ye dair yazılar yazdı. Müdâfaa-i Milliyye grubunun Anadolu ile haberleşmelerinde aktif görev alarak büyük hizmetlerde bulundu. Bu çalışmaların karşılığında kendisine İstiklâl madalyası verildi. İzmir Vilâyet Umumi Meclisi'ne Gördes'ten üye seçilen Us, Cumhuriyet'in kurulmasıyla birlikte milletvekili oldu, 1923-1936 yılları arasında dört devre Giresun milletvekilliği yaptı. 1943'te "Yazı Hayatında Elli Yılı Dolduranlar Jübilesi"ni, 1944'te "Ahmed Midhat Efendi Jübilesi"ni düzenledi.

Tek parti iktidarı döneminde milletvekilliği yapmasına rağmen birçok konuda itirazlarda ve cesur karşı çıkışlarda bulunması dolayısıyla kendisine "mûteriz" lakabı takıldı. Yine bu dönemde tartışılan Basın Kanunu'na red oyu veren tek milletvekili Hakkı Tarık Us'tur. Yalnız yaşayan Hakkı Tarık kazancının büyük kısmını bir kütüphane kurmak amacıyla eski kitap, gazete ve dergi satın almak için harcadı. Özellikle Basma, Yazı ve Resimleri Derleme Kanunu (1934) hazırlanmadan önce çıkmış gazete, dergi ve kitapların hemen tamamını toplayarak bunları Vakit Yurdu binasında kurduğu kütüphanesinde araştırmacıların istifadesine sundu. Sahafılar Çarşısı'nın 1949 yangınından sonra yeniden kurulmasına büyük emek verdi, buradaki esnafın kitap ve ilgili malzeme dışında bir şey satmasının önüne geçilmesini sağladı. Dostlarına vefası ve yayın hayatına katkılarıyla tanınan Hakkı Tarık Us 21 Ekim 1956 tarihinde vefat etti ve 23 Ekim'de Beyazıt Camii'nde kılınan öğle namazından sonra yapılan törenlerin ardından Merkezefendi Kabristanı'nda annesinin yanında defnedildi.

Hakkı Tarık Us, vasiyetinde kitapları için Cemal Nadir sokağında bir kütüphane binası yapılmasını, bu arada kitaplarının Vakit Matbaası üzerindeki ahşap binadan kaldırılarak daha iyi bir yere konulmasını istemiştir. Kütüphaneyle ilgili bütün ayrıntıları yirmi iki madde halinde vasiyetine ekleyen Us'un bu isteği, vefatının dokuzuncu yılında 21 Ekim 1965'te kitaplarının Beyazıt Camii Külliyesi'nin Sıbyan Mektebi'ne taşınmasıyla geçici olarak yerine getirilmiştir. Onun kütüphane için kurduğu tesis ilgisizlikten dolayı vakıf özelliklerini kaybedince 1995'te kapatılmış, koleksiyonlar 2003 yılında Kültür Bakanlığı'na devredil-

Hakkı
Tarık Us

lerek Beyazıt Devlet Kütüphanesi'ne taşınmış, daha sonra süreli yayınların bir katalogu yayımlanmıştır.

Eserleri. Kitapları: *Meclis-i Meb'ûsan 1293/1877 Zabıt Ceridesi* (der. Hakkı Tarık Us, I-II, İstanbul 1939-1954), *50 Yıl [Elli Yıl]* (İstanbul 1943), *C.H.P. Kurultay Üyelerine Bu Toplantıda Düşen Büyük Vazifeler* (İstanbul 1947), *Ahmed Mişhat Efendi ile Şair Fitnat Hanım* (İstanbul 1948), *Bir Jübilenin İntibâları Ahmed Midhat'ı Anıyoruz* (İstanbul 1955), *İstanbul Fethi'nin 500. Yıldönümünde Fatih İstanbul'u Yalnız Fethetmekle Kaldı: Fetih Olmasıydı İstanbul'u Belki Devlet Merkezi de Yapamayacaktık* (İstanbul 1953). **Neşirleri:** Nâmik Kemal, *Namik Kemâl'in Kanije Muhasarası* (İstanbul 1941); Ahmed Midhat, *Henüz 17 Yaşında: Roman* (İstanbul 1943); Nâbizâde Nâzım, *Karabibik* (İstanbul 1943); Nâmik Kemal, *Silistre Muhasarası: Kalede Bulunan Gazilerden Yüzbaşı Ahmed Nazif'in Hatıraları* (İstanbul 1946); Ahmed Midhat, *Dürdane Hanım: Roman* (İstanbul 1951); *İzmit Körfezi'nde Bir Gezinti-Ahmed Midhat Efendi Merhumdan Nakil* (İstanbul 1952). **Süreli Yayınları.** **1. Kitap ve Kitapçılık** (I-II, sy. 1-30, İstanbul, 1 Kânunusânî 1936 – 15 Nisan 1937). **2. Vakit-Yevmî Gazete** (22 Teşrinievvel 1333/1917 – 15 Nisan 1963). 1934-1938 yılları arasında *Vakit*'in Türkçe'si olan *Kurun* adıyla yayımlanmıştır. Üç kardeşin birlikte çıkardığı *Vakit* gazetesi, Hakkı Tarık'ın çıkardığı *Kitap ve Kitapçılık*, Hasan Rasim'in çıkardığı *Son Saat* gazetesi (1 Eylül 1939-1953) gazetecilik dünyasında, *Dün ve Yarın Külliyyatı* başlığı altında yayımladıkları altmış kitap ise Cumhuriyet dönemi kültür hayatında önemli bir yer tutmuştur. *Vakit* gazetesi 24 Nisan 1950 tarihli 11691-939. sayısını Manisa özel sayısı olarak çıkarmış, 21 Ekim 1965 tarihli 13147. sayısını da Hakkı Ta-

rık Us'a ayırmış, bu iki nüshada sadece Hakkı Tarık'la ilgili yazılara yer verilmiştir. Bu arada *Âşiyân* ve *Rûbâb* dergilerinde de yazılar yazan Us, İbrahim Alâeddin Gövsa'nın ölümünden sonra yarıda kalan *Ansiklopedik Sözlük*'ü tamamlayan heyet de yer almıştır.

BİBLİYOGRAFYA :

Hakkı Tarık Us, "Hakkı Tarık Us'un Vasiyeti", *Müteferrika*, sy. 15, İstanbul 1999, s. 3-15; Hasan Rasim Us – Hakkı Süha Gezin, *Hakkı Tarık Us 1889-1956*, İstanbul 1957; Enver Behnan Şapolyo, *Türk Gazetecilik Tarihi: Her Yönüyle Basın*, Ankara 1971, s. 280-285; Vedii Evsal v.dğr., *Gazeteciler Cemiyeti ve Kurk Yılı*, İstanbul 1987, s. 30-31, 45; Zeynep Uysal, *Us kardeşler ve Vakit Gazetesi*, İstanbul 1991, s. 105-145; Nuri İnuşur, *Türk Basın Tarihi*, İstanbul 1992, s. 106-107; Nuri Akbayar – Orhan Koloğlu, *Gazeteci Bir Aile Mehmet Asım, Hakkı Tarık, Hasan Rasim Us'lar*, Ankara 1996; İlhan Yerlikaya, *II. Abdülhamid Döneminde Basın Yarı Resmî Vakit Gazetesi (1875-1884)*, Kırkkale 1996, s. 1-40; Selahattin Öztürk, "Hakkı Tarık Us ve Kütüphanesi", *Yazmalara Adanmış Bir Ömür Nimet Bayraktar'a Armağan*, İstanbul 2006, s. 135-152; *Hakkı Tarık Us Kütüphanesi Kataloğu: Süreli Yayınlar* (haz. Selahattin Öztürk v.dğr.), İstanbul 2006; *Yeni İstanbul*, İstanbul 05.07.1955; Yunus Kâzım Köni, "Hakkı Tarık Us", *TDL*, VI/63 (1956), s. 154-158; Raif Yelkenci, "Hakkı Tarık Us Bey", *Müteferrika*, sy. 24 (2003), s. 133-138; "Us, Hakkı Tarık", *DBİst.A*, VII, 327.

SELAHATTİN ÖZTÜRK
ABDURRAHMAN M. HACIİSMAILOĞLU

USKUF er-RÛMÎ

(bk. DAGÂTIR).

USMAN, Mazhar Osman (1884-1951)

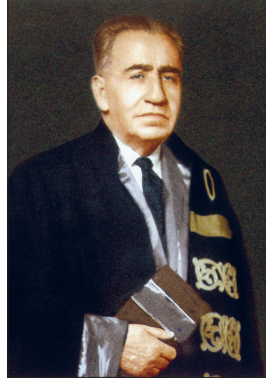
Türkiye'de modern akıl hastalıkları tıp dalının temelini atan hekim.

Günümüzde Yunanistan'da bulunan De-deağaç'a (Aleksandropolis) bağlı Sofulu'da doğdu. İlk öğrenimini Kırklareli'nde, orta öğrenimini İstanbul Üsküdar İdadisi'nde yaptıktan sonra Mekteb-i Tıbbiyye-i Şâhâne'de okudu ve 1904 yılında mezun oldu. Gülhane Tatbikat Mektebi ve Seririyât Hastahanesi'nde staj yaparken akıl ve sinir hastalıkları ve elektrikle tedavi (emrâz-ı asabiyye ve akliyye ve tedâvi bi'l-elektrik) asistanlığına getirildi (1905). Stajını bitirince mecburi görev yeri için kurada Hicaz'ı çekmesine rağmen o sırada Makedonya'da süren çete faaliyetlerinde çetecilerin çoğu delilik arazi gösterdiğinden Manastır'a gönderildi. Mecburi hizmetini tamamlayıp İstanbul'a döndüğünde akıl ve sinir has-

USMAN, Mazhar Osman

talıkları muallim muavinliği sınavını kazanarak Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne'de göreve başladı ve Raşit Tahsin Bey'in (Tuğsavul) yanında akıl ve sinir hastalıkları uzmanı oldu (1906-1908). Arkadaşları, o günlerde pek ilgi görmeyen bu dalı seçmesini zekâ intiharı diye nitelemişlerdi. Bu arada *Tabâbet-i Rûhiyye* adlı kitabını yazdı ve II. Meşrutiyet'in ilânından sonra matbaaya teslim edip aldığı avansla Almanya'ya gitti. Almanya'da çalışacağı yerleri Gülhane Tatbikat Mektebi'nden hocası Deycke ayarlamıştı; İstanbul'daki muallim muavini maaşı da kendisine gönderilecekti. Münih'te Deutsche Forschungsanstalt für Psychiatrie'de Emil Kraepelin'in yanında bir sömestr çalıştı ve onun deskriptif-organik psikiyatri ekolünü benimsedi. O günlerde İstanbul'da Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne ile Mekteb-i Tıbbiye-i Mülkiyye birleştirilmiş ve Dârülfünun'da bir Tıp Şubesi kurulmuştu. Mazhar Osman yeni kadroda yer almıyordu ve maaşı kesilmişti; parası bitince İstanbul'a döndü. Bu defa Yemen'e tayin edilmişti. 1909'da Gülhane Müdürü Wieting Paşa'nın himayesiyle Gülhane Tatbikat Mektebi ve Serîriyyât Hastahanesi'nde iç hastalıkları fahri asistanlığına, hemen ardından akıl ve sinir hastalıkları ve elektrikle tedavi hocalığına getirildi. Artık akıl hastalıkları doktoru olarak ün yapmaya başlamıştı; gazetelerde adına şiiirler yazılıyor, karikatürleri çiziliyordu. Ayrıca Galatasaray Mekteb-i Sultânisi'nde okul hekimliğini vekâleten yürütüyor, bir yandan da öğleden sonraları Divanyolu'ndaki Ahmet Nüzhet Eczanesi'nde hasta bakıyordu. Daha sonra tekrar Almanya'ya gitti; bu defa Berlin'deki Charité Hastahanesi'nde Theodor Ziehen ile Hermann Openheim'in yanında çalıştı. Bu çalışmalarlarıyla deliliğin bir hastalık olduğunu ve iyileşebileceğini göstermeye çalışıyordu.

Balkan Savaşı başlayınca Lüleburgaz Fırkası Birinci Seyyar Hastahanesi'nde görevlendirildi. Çatalca'da hem orduda başlayan kolera salgınına karşı verilen mücadeleye katılıyor hem de savaş nevrozuna yakalanmış askerlere bakıyordu. Buradan Edirne'ye gönderildi. I. Balkan Savaşı bitince İstanbul'a döndü. Akliye-asabiye, kadında doğum ve anatomi dersleri askerî tıpla ilgisi bulunmadığı gerekçesiyle Gülhane'nin ders programından kaldırılınca askerlikten ayrılıp Haseki Hastahanesi'nde 1911 yılından beri faaliyet gösteren Mecânin Müşâhede-hânesi'nin başhekimisi oldu (1914). Burada sokaklardan toplanan deli-lerle cinnet emâreleri gösteren kişiler mü-

Mazhar
Osman
Usman

şahede altına alınıyor ve cinnet getirdikleri tesbit edilenler Toptaşı Bimarhânesi'ne gönderiliyordu. Osmanlı Devleti, I. Dünya Savaşı'na girince yeniden askere çağrılan Mazhar Osman binbaşı rütbesiyle Haydarpaşa Askerî Hastahanesi'ne başhekim tayin edildi. I. Dünya Savaşı sırasında Haseki Hastahanesi Mecânin Müşâhede-hânesi'nde mevcut 250 hasta, el konularak akıl hastahanesine çevrilen Şişli'deki Fransız Lape Hastahanesi'ne nakledildi; Akli ve Asabî Hastalıklara Mahsus Muayene ve Tedavihâne adıyla hizmete giren müşâhede-hâne Mazhar Osman'ın yönetimine verildi. I. Dünya Savaşı boyunca bu iki hastahaneyi birlikte yöneten Mazhar Osman, her ayın ilk cuma günü Fransız Lape Hastahanesi'nde tıbbî toplantılar düzenliyordu. Bu toplantılara Abdülhak Hâmid (Tarahân), Cenab Şahabeddin, Süleyman Nazif, Rıza Tevfik (Bölükbaşı), Ali Ekrem (Bolayır), Hüseyin Rahmi (Gürpınar) gibi dönemin ünlü şair ve edebiyatçıları da katılıyordu. Aydınlarla kurulan bu ilişki akıl ve sinir hastalıkları dalının kamuoyunda anlaşılmasını sağladı, psikiyatrinin tanınıp birçok hekimin bu branşa yönelmesinde etkili oldu.

25 Nisan 1916 tarihinde Cem'iyet-i Tıbbiye-i Şâhâne'ye üye olan Sıhhiye Müdüriyyet-i Umûmiyye Teftiş Heyeti Reisi Tevfik Rüştü (Araş) Bey'in emriyle Edirne Bimarhânesi'ne gitti ve ayaklarındaki hal-kalarla duvarlara zincirlenmiş akıl hastalarını zincirlerini çözüp deli gömleği giydirerek Kıyık'taki Fransız Hastahanesi'ne naklettirdi. Şişli'de ve Haydarpaşa'da yanında çalışan Tıp Fakültesi son sınıf öğrencilerinin fakülte'deki derslerden şikâyetmeleri üzerine Askerî Tıbbiye müdürüne başvurdu ve haftada bir gece nöroloji dersleri vermeye başladı. Bir yandan da Osmanlı Tabâbet-i Akliyye ve Asabiyye Cemiyeti'nin 1914 yılında başlayan kuruluş çalışmalarına katılıyordu; cemiyet resmen

kurulduğunda başkanlığına seçildi (1918). Günümüzde Türk Nöropsikiyatri Derneği adıyla faaliyet gösteren bu cemiyeti ölümüne kadar yönetti. Fransız Lape Hastahanesi'ndeki toplantılarda sunulan vak'alar ve konferanslar 1916-1918 yılları arasında on bir kitapçık halinde yayımlandı. Arkasından *İstanbul Seririyatı* adıyla bir dergi çıkarmaya (1919) ve "Ayın Akisleri" köşesinde belli konulardaki görüşlerini meslektaşlarına ve okuyuculara ulaştırma-ya başladı. Sosyal bir belâ diye kabul ettiği alkol ve diğer uyuşturucu maddelerle mücadele için Hilâliahdar (Yeşilay) Cemiyeti'ni kurdu (1920). Şişli'deki Akli ve Asabî Hastalıklara Mahsus Muayene ve Tedavihâne, Tıp Fakültesi son sınıf öğrencilerinden imtihanla stajyer alıyordu. Bu yolla birkaç genç hekimin nöroloji uzmanı olmasına yardım etti. Mütareke döneminde Fransız Lape Hastahanesi, Filles de la Charité teşkilâtına geri verildi (1920). Buradaki hastalar önce Toptaşı Bimarhânesi'nin bir dairesine, daha sonra Zeynep Kâmil Hastahanesi'ne taşınıp İstanbul Emrâz-ı Akliyye ve Asabiyye Hastahanesi adı altında yine Mazhar Osman'ın yönetimine bırakıldı. Diğer taraftan savaş süresince el konulan hastahanelerini teslim alan Fransızlar, gördükleri düzenden ve gelirin 300 liradan 2500 liraya çıkmasından memnun kaldılar ve Mazhar Osman'ın başhekimliğe devam etmesini istediler; ayrıca iki asistanını hastahane'de görevlendirdiler. Daha sonra Haydarpaşa Hastahanesi başhekimliğinden ayrılan Mazhar Osman meşhur konferanslarını önce Dârülaceze'de, ardından Türk Tıp Cemiyeti'nde vermeye başladı.

Abdullah Cevdet Bey sıhhiye umum müdürlüğüne getirilince Mazhar Osman'ı bürokratik sebeplerle fahri olarak Toptaşı Bimarhânesi baştabipliğine tayin etti. Mazhar Osman çevresine topladığı İhsan Şükrü, Talha Münir, Şükrü Hazım (Tiner), Ahmet Şükrü (Emet), Fahrettin Kerim (Gökay) gibi gençlerle savaşların ağır etkisi altında kötü durumdaki bimarhâneyi toparlamaya girişti. Fakat bu arada sıhhiye umum müdürlüğüne tayin edilen Ârif Paşa, Toptaşı Bimarhânesi başhekimliğine Avni Mahmut Bey'i getirince bimarhâne'den ayrıldı. İstifasında hastaları Dârülaceze'ye nakletme isteğinin reddi de etkili olmuştu. Asistanlarından İhsan Şükrü, Fahrettin Kerim ve Necati Kemal'e Almanya'ya gitmelerini öğütledi. Çok geçmeden Türkiye Büyük Millet Meclisi hükümeti tarafından bu defa asaleten Toptaşı Bimar-

hânesi başhekimliğine tayin edildi (1922). Hemen Almanya'da bulunan asistanlarını çağırıp Cumhuriyet'in ilânının peşi sıra Toptaşı Bimarhânesi'nde çağdaş bilgilere dayalı seroloji, nöropatoloji ve deneysel psikoloji laboratuvarlarını kurdu. Ancak bimarhâne binası daha fazla gelişecek durumda olmadığından Bakırköy'de yapımı yarım kalmış Reşâdiye Kışlası'na taşındı; böylece Toptaşı Bimarhânesi'ni İstanbul Emrâz-ı Akliyye ve Asabiyye Hastahanesi (Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastahanesi) dönüştürmeyi başardı. Mazhar Osman, hastahänenin başhekimisi olarak gösterdiği büyük başarı üzerine psikiyatri kliniği ordinaryüs profesörlüğüne getirildi (1933); Tıp Fakültesi'ne dışarıdan alınan tek ordinaryüs profesördü. Fakat 1941 yılında yolsuzlukla itham edildi; bunun üzerine Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastahanesi başhekimliğinden istifa edip hayatının son on yılında Tıp Fakültesi'ndeki görevini sürdürdü ve Fransız Lape Hastahanesi'nde başhekimlik yaptı. 31 Ağustos 1951'de Ortaköy Şifa Yurdu'nda öldü ve Zincirlikuyu Mezarlığı'na defnedildi.

Mazhar Osman, akıl hastalarının çağdaş yöntemlerle tedavi edilmesini sağlar-ken akıl hastaları arasına konularak âdet- cezalandırılan cüzzamlılar için de ayrı hastahaneler kurulmasına ön ayak olmuştur. Toptaşı Bimarhânesi başhekimliği sırasında Kadıköy'deki evinden işine yürüyerek giderdi. Bir gün Karacaahmet Mezarlığı'nın önünden geçerken Miskinler Tekkesi'ne uğramış ve burada on üç cüzzamlı ile çoluk çocuk kırk elli kadar sağlıklı göçmenin bir arada yaşadığını görmüştü. Durumu yetkililere anlattıysa da bir şey yapılamayacağı cevabını aldı. Bunun üzerine cüzzamlıları önce kendi inisiyatifiyle bimarhâne de bir daireye koydu ve akıl hastaları Bakırköy'e taşınırken onları da birlikte götürüp ahşap binaya yerleştirdi (1927). Cüzzamlıların sayısı günden güne çoğalınca Sıhhat Vekâleti orada yirmi beş yataklı bir pavyon yaptırdı. Fakat bakteriyolog Neşet Halil dışında hastahanedeki asabiye ve dahiliye hekimlerinin hiçbiri cüzzamlılara bakmak istemiyordu. Mazhar Osman da bu hastalıkla mücadele hakkında bilgi sahibi değildi. Bunun üzerine konuyla çok ilgilenilen Mısır'a giderek hem cüzzamlılar hem de akıl hastaları hakkında incelemeler yaptı (1939), ertesi yıl Suriye ve Filistin'e gidip bilgisini geliştirdi. Geri döndüğünde Sıhhat Vekâleti'ne bilgi verip Neşet Halil ile öğrendiklerini uygu-

lamaya koydu; bir buçuk yıl içinde yirmi kadar cüzzamlı tedavi edilip sağlıklarına kavuşturuldu. Artık cüzzamlıların ölünceye kadar tecrit edilmesi usulü son bulmuştu. Mazhar Osman, Türkiye'nin ilk müstakil cüzzam hastahanesinin Elazığ'da kurulmasını da sağlamıştır. Deliliğin tedavi edilebilir bir hastalık olduğunu gösteren Mazhar Osman birçok genci hor görülen akıl ve sinir hastalıkları alanına özendirerek Nazım Şakir Şakar, Ahmet Şükrü Emet, Şükrü Hazım Tiner, Hüseyin Kenan Tunakan ve Fahrettin Kerim Gökay gibi ilk nöropsikiyatristleri yetiştirip bir ekol kurmuştur. Onun eseri olan Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastahanesi günümüzde Mazhar Osman Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastahanesi adıyla faaliyet göstermektedir. Mazhar Osman halk arasında efsaneleşmiş, adı âdet- ta akıl ölçüsünün bir sembolü haline gelecek günlük dile girmiştir; nitekim halk tarafından sıkça kullanılan Mazhar Osmanlık tabiri "akıldan şüphe edilen kişi" demektir. Soyadı kanunu çıktığında "akılla uğraşan" anlamında Usman soyadını almış ve onu ömrü boyunca bu şekilde kullanmışsa da daha sonra kelime Uzman olarak da yazılmaya başlanmıştır.

Eserleri: *Tabâbet-i Rûhiyye* (İstanbul 1325-1326); *Spiritizma Aleyhinde* (İstanbul 1326/1910); *Cinnet-i Meşâhîr* (Guy de Maupassant'dan çeviri, İstanbul 1327); *Bimarhânelerin İdaresi Hakkında Neşâyih* (İstanbul 1330); *Ameli ve Muhtasar Emrâz-ı Asabiyye* (M. H. Lewandowsky'den çeviri, İstanbul 1330); *Sihhî Hitâbeler* (İstanbul 1331-1333); *Torlakyan Davası* (İstanbul 1337); *Zâtü'd-dimâğî istilâi. Uyku Hastalığı Salgını* (İstanbul 1925); *Keyif Veren Zehirler* (İstanbul 1925); *Sinir Hastalıkları* (İstanbul 1926); *Akıl Hastalıkları* (İstanbul 1928); *Akıl Hastaları* (İstanbul 1929); *Sıhhat Almanâğı* (İstanbul 1933); *Öjenik, İğdiş, Kısır* (İstanbul 1935); *Seriri Cepheden Alkolizm* (İstanbul 1935); *Konferanslarım: Medikal Paramedikal* (İstanbul 1941); *Lepra ile Mücadele* (İstanbul 1941); *Psychiatria* (İstanbul 1947).

BİBLİYOGRAFYA :

"Meşâhîr-i Etubbâmız", *1327 Sene-i Mâliyyesine Mahsus Musavver Nevsâl-i Osmânî*, İstanbul 1329, s. 249; *Ord. Prof. Dr. Mazhar Osman-Üçüncü Mintuka Etibba Odası Tarafından Hazırlanan Saygı Töreni*, İstanbul 1943; A. Süheyl Ünver, *Türk Tıp Cemiyeti (Cemiyet-i Tıbbiyye-i Şahane) 1856*, İstanbul 1956; İlhami Tez, *Mazhar Osman*, İstanbul 1965; Ekrem Kadri Unat, "Osmanlı Devletinde Tıp Cemiyetleri", *Osmanlı*

İlmî ve Meslekî Cemiyetleri (haz. Ekmeleddin İhsanoğlu), İstanbul 1987, s. 121-142; *Sefa Saygılı, Ord. Prof. Dr. Mazhar Osman (Uzman)*, İstanbul 1998; *Mazhar Osman ve Dönemi: Mecnunları, Mekanları, Dostları* (ed. Şahap Erkoç – Olcay Yazıcı), İstanbul 2006; Nuran Yıldırım, *İstanbul'un Sağlık Tarihi*, İstanbul 2010; a.mlf., "Dârüşşifâlardan Modern Hastanelere", *Tarihi Sağlık Kurumlarımız: Darüşşifalar* (haz. Nil Sarı), İstanbul 2010, II, 92-149; a.mlf., "Usman, Mazhar Osman", *DBİst.A*, VII, 328; İhsan Şükrü Aksel, "Ord. Prof. Dr. Mazhar Osman Uzman", *Tib Dünyası*, XXIV, İstanbul 1951, s. 7059-7061; Ercüment Bakır, "Prof. Mazhar Osmanla Konuştum", *İstanbul Klinik Dersleri Aylık Tıp Dergisi*, Mazhar Osman Uzman özel sayısı, V/25, İstanbul 1951, s. 48-52; Behçet Tahsin Kamay, "Merhum Mazhar Osman Uzman", *AÜ Tıp Fakültesi Mecmuası*, V/3-4, Ankara 1951, s. 503-507; Üveys Maskar, "Mazhar Osman Uzman", *İstanbul Tıp Fakültesi Mecmuası*, XIV (1951), s. 503-507; Faruk Bayülkem, "Ord. Prof. Mazhar Osman Uzman: Ölümünün 10. Yıldönümü Dolayısıyla", *Mediko-Sosyal Sağlık Dergisi*, I/1, İstanbul 1961, s. 56-58; Ayhan Songar, "Mazhar Osman Uzman", *Klinik Symposium Dergisi*, II, İstanbul 1962, s. 161; Rıdvan Cebiroğlu, "14. Ölüm Yıldönümü Dolayısıyla Akıl Hastalıkları ve Mazhar Osman", *Nöro-Psikiyatri Arşivi*, II, İstanbul 1965, s. 3-4; Feridun Frik, "Prof. Dr. Mazhar Osman Uzman: 20. Ölüm Yıldönümü", *Dirim*, XLVII/6, İstanbul 1972, s. 284; Aykut Kazancıgil, "Bilim Tarihçilerimiz Mazhar Osman Uzman", *Bilim Tarihi*, sy. 10, İstanbul 1992, s. 26-30; Şahap Erkoç, "Mazhar Osman'ın 50. Ölüm Yıldönümü", *3P: Psikiyatri Psikoloji Psikofarmakoloji Dergisi*, IX/3, İstanbul 2001, s. 420-422.

NURAN YILDIRIM

USTRUMCA

Makedonya'da tarihi bir kasaba.

Bulgarca, Makedonca ve Sırpça'da Strumica adıyla geçer. Makedonya Cumhuriyeti'nin güneydoğusunda bulunan küçük kasaba Yunanistan ve Bulgaristan sınırlarının yakınındadır. Bir bölümü dağın yamaçlarında, bir bölümü de Strumeşnica nehri tarafından sulanan, ziraata oldukça elverişli aynı adı taşıyan ovasının batı ucunda yer alır. Adı bir Slav kabilesi olan Strumljani'den gelir. Bu da antik dönemde Strymon, daha sonra Struma denilen akarsuyun adıyla ilgilidir. Ustrumca ilk defa antik dönemde (m.ö. II. yüzyıl) Astracum adıyla zikredilmiştir, X. yüzyıldan beri Tiberiopolis diye anılmıştır. Bu yerin varlığı arkeolojik kazılardan elde edilen pek çok Yunan ve Roma parasıyla doğrulanmıştır. Strumica adı 1019'da İmparator Vasilî'nin Bulla'sında geçer. 1019'dan önce burası Bulgar / Makedon Çarı Samuel'e ve ondan ewel Bulgar Çarı Simeon'a bağlı idi. Günümüzde kasabaya yüksekten bakan büyük